

6. *Kempf W.* Constructive conflict coverage / Austrian Study Center for Peace and Conflict Resolution (ed.). Berlin, 2003.
7. *Kepplinger H., Brosius H., Staab J.* Instrumental actualization: a theory of mediated conflicts // *European journal of communication.* 1991. Vol. 6, No. 3. P. 263-290.
8. *Kriesberg L., Dayton B.* Constructive conflicts: from escalation to resolution. Lanham, 2012.
9. *Lynch J., Galtung J.* Reporting conflict: new directions in peace journalism. Queensland, 2010.
10. *Ruigrok N.* Journalism of attachment. Amsterdam, 2005.
11. *Ward S.* An answer to Martin Bell: objectivity and attachment in journalism // *Harvard International Journal of Press/Politics.* 1998, Vol. 3, No. 3. P. 121–125.

БЕЛЕТРЫЗАВАНАЕ ЛІТАРАТУРАЗНАЎСТВА ІРЫНЫ ШАЎЛЯКОВАЙ

М. М. Елістратава

Адметнасцю творчай манеры сучаснага беларускага крытыка Ірыны Шаўляковай з’яўляецца тое, што ў яе артыкулах дадзена грунтоўная аналітыка творчасці аўтара, намалювана шырокая карціна літаратурнай сучаснасці, беларуская літаратура падаецца ў кантэксце заходнееўрапейскай і разам з тым прысутнічаюць розныя моўна-стылёвыя сродкі, якія працуюць на займальнасць, лёгкасць успрымання, скіраваны на адкрыты дыялог з чытачом. Мабыць таму ў яе, кандыдата філалагічных навук, спецыяліста па тэорыі літаратуры, паспяхова выйшлі 4 кнігі: “Галерэя сноў” (1995), “Сентаментальнае паляванне, альбо У крытычных сутарэннях” (2000), “Рэстаўрацыя шчырасці” (2005) і “Сапраўдныя хронікі Поўні” (2011). Дадзеная праца накіравана на вылучэнне рыс белетрызаваанай крытыкі ў зборніку рэцэнзій і артыкулаў І. Л. Шаўляковай “Сапраўдныя хронікі Поўні”. Тэрмін белетрызанае літаратуразнаўства ўжывае сама І. Шаўлякова: “Крытыка, якая рэпрэзентуецца ў сённяшняй перыёдыцы, разгортваецца ў дыяпазоне ад стылістыкі “белетрызаванага літаратуразнаўства” да ўласна мастацкага стылю” [8]. Мэта працы – вылучыць рысы белетрызаваанай крытыкі ў творчасці І. Шаўляковай.

Зазначым, што артыкулы І. Шаўляковай мяжуюць паміж крытычнымі і літаратуразнаўчымі (навуковымі), а форма абрана белетрыстычная. Белетрыстычная форма працуе на навуковы змест, што дазваляе яго лепш ўспрымаць і разумець – такім чынам рэалізуецца вядомы літаратурны закон адзінства формы і зместу, так абдываецца яднанне белетрыстычных і навуковых рыс. З навуковых рыс у артыкулах І. Шаўляковай прысутнічаюць аўтарская метадалогія, падрабязны аналіз выбранай кнігі альбо творчасці пэўнага аўтара, стварэнне разгорнутай карціны літаратурнай сучаснасці, у якіх знаходзіцца аб’ект артыкула, паказ беларускай літаратуры на фоне заходнееўрапейскай, параўнанне аўтараў беларускай літаратуры

ры з замежнымі (напрыклад, спадара Прылучцкага з Арцюрам Рэмбо), выкарыстоўванне тэорый вядомых літаратуразнаўцаў і філосафаў (М. Павіча, Ц. Фішара, М. Кундэры, П. Карнэля і інш.), выкарыстоўваецца тэрміналогія як літаратуразнаўчая, так і з іншых навук, напрыклад, філасофіі (часцей постмадэрнісцкай) і медыцыны (напрыклад, прозімерт), сцісласць, лагічнасць, структураванасць выкладання. Такім чынам артыкулы атрымліваюцца інфармацыйныя, носяць адукацыйны характар, прымушаюць чытача не толькі думаць, але і звяртацца да спецыялізаваных слоўнікаў.

Звернем увагу на асаблівасці белетрыстычнай формы, дзякуючы якой І. Шаўлякова стварае дынамічныя, запамінальныя, займальныя артыкулы. Мы вылучылі наступныя рысы белетрыстычнай формы:

- шырокі спектр тэм (напрыклад, праблемы крытыкі на сучасным этапе, развагі пра чалавечае, штодзённае, блізкае кожнаму);

- сродкі псіхалагічнага ўздзеяння на чытача:

- Пачатак, у якім адразу ідзе гаворка пра прадмет артыкула. Аўтарскае сцвярджанне выклікае пытанні, жаданне даведацца пра падставы тэзіса. “Калі б у realityshow беларускага літаратурнага працэсу не было такога персанажа, як Альгерд Бахарэвіч – яго, далібог, давялося б прыдумляць” [4, с. 68]. І канец гэтага ж артыкула адкрыты, пакідае чытачу прастору для ўласных думак, але ж у ім вобразны вынік, робіцца пэўны дакладны прагноз: “Будзьма прафесіяналамі: якім паўстае Бахарэвіч-персанаж у новых творах – сёння, бадай, не ведае нават Бахарэвіч-літаратар. Таму спакойна дачакаемся працягу Гульні, у якую Бахарэвіч-чалавек гуляе сам з сабой – і ўстрымаемся ад прадказанняў і павучанняў (барані Бог сурочыць Аўтара!)” [4, с. 82].

- Каб дазволіць чытачу адпачыць, пазабавіць яго, І. Шаўлякова ўводзіць у свае тэксты жарты і іронію. Напрыклад, можна вылучыць наступныя віды іроніі:

1. іронія з сучаснасці. “Калі ўважыць уменне трымаць паўзу за адзнаку акцёрскага таленту, беларусы – нацыя геніяльных тварцоў-“паўзатрымальнікаў” [4, с. 51];

2. іранізуе і з аўтара. “Так, уласна “рэвалюцыйнай дынамікі гучання” у “Пралетарскіх песнях” роўна столькі ж, колькі экстрэмізму ў персанажаў сённяшняй тэлевізійнай “Калыханкі” [4, с. 45];

3. пад іронію крытыка патрапіў і шаноўны чытач. “Вера Бурлак і Віктар Жыбуль – паэты відавочна гуманяны. Гуманізм у якасці светапогляду выяўляецца ў назве сумеснай кнігі “Забі ў сабе Сакрата. Хто яшчэ з сённяшніх маладых

паэтаў, шчыра перакананыя ў тым, што кожны шарговец чытацкай аўдыторыі носіць у сабе Сакрата?!” [4, с. 123];

4. не пашкадавала крытык і сваю прафесію. “Калі б раманісты пачалі насамрэч прымаць да сэрца сентэнцыі крытыкаў, спачатку здарыўся б масавы суіцыд майстроў “арыгінальнага жанру”, а пасля не менш масавая смерць ад голаду штукароў “жанру постарыгінальнага” [4, с. 24];

5. іронія з нагоды літаратурнай рэчаіснасці. “...паспрабуем размясціць ля прыступак будынка РВУ “Літаратура і Мастацтва” проста каня і звычайнага кентаўра – і здагадаемся з трох разоў, да каго з іх не зарасце народная сцяжына, нягледзячы на адказную і напружаную работу супрацоўнікаў рэдакцыі” [4, с. 118].

- Адметная вобразнасць, экспрэсія, метафарычнасць мовы, што дасягаецца за кошт выкарыстання мастацка-вобразных сродкаў. Напрыклад, “празаік выбіваецца на ўеджаную дарогу бытаапісальніцтва” (метафара), “на ніве гібрыдызацыі”, “літаратурныя біржа”, “нягучныя ўсёнародныя апладысменты” (аксюмарон), “шлюб важнага для паэта зместу з дасканала асвоенай ім формай (адухаўленне), “...само прыгожае пісьменства мы мусілі б уважаць не за творчасць, а за вытворчасць” (гульня словамі). Напрыклад, адной метафарай прасягнута ўся кніга і згодна ёй стуктуравана – гэта метафара Поўні. Крытык Маргарыта Аляшкевіч адзначыла: “То ж свет змяніўся: каля ста гадоў таму чакалі сонца ў наша ваконца. Праўда, стагоддзе такое выдалася, што ледзь поўнага зацьмення не прыкавалі. Так што Поўня – гэта яшчэ надзіва аптымістычны варыянт” [1, с. 4];

- наяўнасць правакацый, выкарыстоўваючы якую І. Шаўлякова различае на пэўную рэакцыю чытача: “Тое, што ў “Калуарах” асэнсоўваецца як недахоп літаратурнага майстэрства, насамрэч ёсць усвядомленай аўтарскай пазіцыяй, акрэсленай, напрыклад...”;

- мова багатая на прымаўкі: “не баран начхаў”, “набіла асколіну” і на гульню з прыназоўнікамі “змагар са словам”, “...пабудуем наноў Беларусь на рэштках (а можа, з рэшткаў) колішняй годнасці...” [4, с. 77];

- аўтар не пакідае свайго чытача сам на сам са складаным артыкулам, а вядзе яго па тэксце ўсімі магчымамі сродкамі, сярод якіх можна вылучыць: а) разнастайныя грыфічныя вылучэнні, напрыклад, гульня з дужкамі: “...напісаў прадмову, пачатак якой мог бы на(пад)даць аптымізму”, графічныя вылучэнні, якія ўдакладняюць сэнс: “Ты” ў раманае таксама з’яўляецца – толькі ў Ценю я, і матэрыялізуецца не як Ты, і нават не як Ты, а так – “ты”, шарговая дэталі”, рэчаіснасць”, проста графічныя вылучэнні, якія акцэнтуюць увагу чытача, дапамагаюць яму не згубіцца, інш.

Такім чынам Ірына Шаўлякова спрабуе вырашаць праблему незаправавальнасці, нечытаемасці крытыкі – спалучэнне белетрыстычнай формы і навуковага зместа вынаходніцтва менавіта Ірыны Шаўляковай, і, на наш погляд, менавіта ў такой падачы ў сучаснай крытыкі ёсць магчымасць звярнуць на сабе ўвагу. Свае крытычна-літаратуразаўчыя артыкулы аўтар наўмысна пераўтварае ў адмысловыя рэбусы, шматпавярховых лабярынты, разгадваючы і блуканне па якім дастаўляе чытачу не толькі асалоду, але ж і адукацыйнае яго. Таксама можна дадаць, што як аўтар Ірына Шаўлякова мае свой прафесійны кодэкс, яна інтэлігентна падыходзіць да прадмета даследавання, крытэрыі яго ацэнкі заўсёды застаюцца нязменнымі.

Літаратура

1. *Аляшкевіч М.* Інтэлігентнасць – вышэйшая зброя, альбо Як гатаваць рызота з каракаціцы // Літаратура і мастацтва. 2012.
2. *Галубовіч Л. М.* Сыс і кулуары // Мн.: Літаратура і Мастацтва, 2010. С. 173.
3. *Мішчанчук М.* Пошук пры святле Поўні // Літаратура і Мастацтва. 2012.
4. *Шаўлякова І. Л.* Сапраўдныя хронікі Поўні // Мн.: Літаратура і Мастацтва, 2011. С. 181.
5. *Шаўлякова І. Л.* Рэстаўрацыя шчырасці // Мн.: Логвінаў, 2005. С. 113.
6. Інтернет-адрес: <http://www.rv-blr.com/litaratura/view/2283>.

«LIFESTYLE»-ИЗДАНИЯ: ПРОБЛЕМЫ КЛАССИФИКАЦИИ

Е. Г. Казарцев

Типология СМИ имеет важное значение как для исследователей, так и для аудитории. Благодаря соотношению определённого издания с определённым «типом» исследователи могут проводить более углубленные изучения, целевая аудитория выбирает из множества продуктов медиасферы те, которые подходят только ей, а сами издания могут более четко определять свою нишу рынка и в соответствии с нею и потребностями читателей формировать контент.

Если исследователи давно пришли к выводам касательно классификации газетной периодики, то о типах журнальных изданий споры ведутся до сих пор. В постсоветской школе журналистики общепринята следующая классификация журналов [1]:

- по характеру аудитории (мужские \ женские; городские \ сельские и т.д.);
- по предметно-тематической направленности (универсальные; специализированные);
- по целевому назначению (художественные; публицистические и т.д.).

Однако же стоит признать, что подобная типология журнальной периодики не совсем верна с точки зрения развития самого рынка медиа.